

अथ वेदव्यासमन्त्रप्रयोगः

“ॐ जूं सः व्यां वेदव्यासाय नमः सः जूं ॐ” - मूलमन्त्रः ।

अथास्य वेदव्यासमन्त्रस्य ब्रह्मा ऋषिः, अनुष्टुप्छन्दः, सत्यवतीसुतो देवता, व्यां बीजं, नमः शक्तिः, ॐ कीलकं, ममाभिष्टसिद्धयर्थे जपे विनियोगः ।

अथ ऋष्यादिन्यासः :-

ॐ ब्रह्म ऋषये नमः - शिरसि, ॐ अनुष्टुप्छन्दसे नमः - मुखे, ॐ सत्यवतीसुतदेवतायै नमः - हृदि, ॐ व्यां बीजाय नमः - गुह्ये, ॐ नमः शक्तये नमः - पादयोः, ॐ ॐ कीलकाय नमः - नाभौ, ॐ ममाभिष्टसिद्धयर्थे जपे विनियोगाय नमः - सर्वांगे ।

अथ हृदयादिन्यासः :-

अथ बीजं	अथ हृदयादिन्यासः	अथ करन्यासः
ॐ ॐ व्यां	हृदयाय नमः	अंगुष्ठाभ्यां नमः
ॐ व्यीं	शिरसे स्वाहा	तर्जनीभ्यां नमः
ॐ व्यूं	शिखायै वषट्	मध्यमाभ्यां नमः
ॐ व्यैं	कवचाय हुम्	अनामिकाभ्यां नमः
ॐ व्यौं	नेत्रत्रयाय वौषट्	कनिष्ठिकाभ्यां नमः
ॐ व्यः	अस्त्राय फट्	करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः

अथ ध्यायेत् :-

व्याख्यामुद्रिकया लसत्करतलं सद्ययोगपीठस्थितं वामे जानुतले दधानमपरं हस्तेषु विद्यानिधिं । विप्रव्रातवृतं प्रसन्नमनसं पाथोरुहांगद्युतिं पाराशर्यमतीव पुण्यचरितं व्यासं स्मरेत्सिद्धये ॥

(इति ध्यात्वा मानसोपचारैः संपूजयेत् । ततः सर्वतोभद्रमण्डले धर्मादिपीठदेवताः संस्थाप्य) - “ॐ धर्मादिपीठदेवताभ्यो नमः” - (इत्यनेन मन्त्रेण पूजयेत्) ।

(ततः यंत्रं मूर्तिं वा ताम्रपात्रोपरि निधाय घृतेनाभ्यंज्य दुग्धधारां जलधारां च दत्त्वा स्वच्छवस्त्रेण संशोध्य पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य प्रतिष्ठां कुर्यात्)

“ॐ ह्रीं आं क्रों यं रं लं वं शं षं सं हं ह्रीं हंसः सोऽहं सोऽहं हंसः शिवः - यन्त्रस्य प्राणा इह प्राणाः सन्तु । ॐ ह्रीं आं क्रों यं रं लं वं शं षं सं हं ह्रीं हंसः सोऽहं सोऽहं हंसः शिवः - यन्त्रस्य जीव इह स्थितो भवतु । सर्वेन्द्रियाणि वाग्मनश्चक्षुःश्रोत्रजिह्वाघ्राणाः इहैवागत्यासीरन् यन्त्रे सुखं चिरं च तिष्ठन्तु स्वाहा ।”

(इत्यनेन प्रकारेण प्रतिष्ठां कृत्वा पुनर्ध्यात्वा मूलेनावाहनासनपाद्यार्घ्याचमनस्नानवस्त्राभूषण गन्धपुष्पान्तोपचारैः संपूज्य षट्कोणकेसरेषु आग्नेयादिचतुर्दिक्षु मध्ये दिक्षु चावरणपूजां कुर्यात्) - (ततः षडंगानि पूजयेत्)

ॐ व्यां हृदयाय नमः, ॐ व्यीं शिरसे स्वाहा, ॐ व्यूं शिखायै वषट्, ॐ व्यैं कवचाय हुम्, ॐ व्यौं नेत्रत्रयाय वौषट्, ॐ व्यः अस्त्राय फट् । (ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य)

“ ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल । भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनं । ।”

(इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा)

“पूजितास्तर्पिताः सन्तु” (इति प्रथमावरणं ततोऽष्टदले पूज्यपूजकयोरन्तराले प्राचीं तदनुसारेण अन्या दिशः प्रकल्प्य दक्षिणावर्तेन प्राच्यादिचतुर्दिक्षु)

ॐ शल्याय नमः, शल्यश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः । १ ।

ॐ वैशम्पायनाय नमः, वैशम्पायनश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः । २ ।

ॐ जैमिनये नमः, जैमिनिश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः । ३ ।

ॐ सुमन्ताय नमः, सुमन्तश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः । ४ । (ततः आग्नेयादिचतुष्कोणेषु)

ॐ श्रीशुकाय नमः, शुकश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः । ५ ।

ॐ उग्रश्रवसे नमः, उग्रश्रवःश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः । ६ ।

ॐ समन्याय नमः, समन्यश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः । ७ ।

ॐ चिमनाय नमः, चिमनश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः । ८ ।

पूजयित्वा पूर्ववत्पुष्पांजलिं दद्यात्, इति द्वितीयावरणं । ततो भूपुरे इन्द्रादिदशदिक्पालान् वज्राद्या युधानि च पूजयित्वा पुष्पांजलिं च दद्यात् । हत्यावरणपूजां कुत्वा धूपदीपनैवेद्याचमनताम्बूलस्तवपाठ-नीराजनपुष्पांजलिप्रदक्षिणानमस्कारान्तोपचारैः संपूज्य क्षमायाचनां च कृत्वा जपं कुर्यात् - (तत्र धूपादिषु विशेषः)

धूपं - वनस्पतिरसोद्भूतो गन्धाढ्यो गन्ध उत्तमः । आग्नेयः सर्वदेवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यतां ।

ॐ व्यां सांगाय सायुधाय सवाहनाय सपरिवाराय वेदव्यासाय धूपं समर्पयामि ।

दीपं - स्वप्रकाशो महादीपःसर्वतस्तिमिरापहः । स बाह्याभ्यन्तरं ज्योतिर्दीपोऽयं प्रतिगृह्यतां ।

ॐ व्यां सांगाय सायुधाय सवाहनाय सपरिवाराय वेदव्यासाय दीपं दर्शयामि ।

नैवेद्यं - ॐ अमृतोपस्तरणमसि स्वाहा -

(जलं दत्त्वा प्राणाहुतीन् दद्यात् ततः)

ॐ व्यां वेदव्यासाय नमः अस्त्राय फट् -

(इति मन्त्रेण प्रोक्षयित्वा)

ॐ जूं सः वौषट् -

(इति ७ वारं जप्त्वा अर्थमन्त्रणं च कृत्वा जलेन प्रोक्षयित्वा)

ॐ आं यं श्रीषट् -

(इत्यनेन मन्त्रेण ७ वारमधोमुखवामहस्तेन तालिकां कृत्वा)

ॐ इं वं स्वाहा -

(इत्यनेन मन्त्रेण धेनुमुद्रां प्रदर्शयित्वा मूलमन्त्र ७ वारं जप्त्वा-

अर्थमन्त्रणं कुर्यात् ततः अर्घ्यादित्रयं दद्यात्)

ॐ अमृतपिधानमसि स्वाहा -

(पुनः जलं दद्यात्)

ॐ व्यां सांगाय सायुधाय सवाहनाय सपरिवाराय वेदव्यासाय नैवेद्यं निवेदयामि ।

(कृतपूजाया साद्गुण्यार्थं दक्षिणामपि दद्यात्)

। हरिः ॐ तत्सत् । ब्रह्मार्पणमस्तु ।

अत्र ध्येयं :-

अस्य पुरश्चरणमयुतजपाः । पायसान्नेन दशांशतो होमः । एवं कृते मन्त्रः सिद्धो भवति । सिद्धे च मन्त्रे मन्त्री प्रयोगान् साधयेत् । यथा -

“ जपेदष्टसहस्राणिपायसैर्होममाचरेत् । एवं सिद्धमनुर्मन्त्री कवित्वं शोभनाः प्रजाः ।।
व्याख्यानशक्तिं कीर्तिं च लभते संपदां च यः । मृत्युंजयेन पुटितं यो व्यासस्य मनुं जपेत् ।।
सर्वोपद्रवसंत्यक्तो लभते वाञ्छितं फलं । मृत्युंजयस्य मन्त्रोऽयं त्रिवर्णो मृत्युनाशनः ।।
जप्तोऽयं केवलो नृणामिष्टसिद्धिं प्रयच्छति । किं पुनस्तेन पुटितो वेदव्यासमनूत्तमः ।।

इत्यों शम्

अथ वेदव्यासपूजनयन्त्रम्.

